

ծընուած դրականութիւնը առանց պետական օժանդակութեան չէր կարող մեծագործութիւն անել եւ անցեալ դրականութեան մասին ամփոփ տեղեկութիւն տալ: Ինչ որ կատարուել է բարեգործական ընթացք է ունեցել: Հետեւաբար մինչեւ օրս Խալդերի երկրի-Նախկին Հայաստանի բնավայրը չէ ուսումնասիրուած: Աղբիւրներ չունինք, որ օգտւինք հին դրականութեան եւ արձանագրութեան բեկորներից եւ նորագոյն դրական բանասէրների ենթադրութիւններից: Մեր երկրի ցեղի, լեզուի անցեալն աւելի լաւ են ուսումնասիրել գերմանացիները, անգլիացիները եւ Ֆրանսիացիները իրենց պետական օժանդակութիւններով, քան թէ մեր բազմաջան բարեգործ բանասէրները. որոնք զոհուել են դադափարական թռիչքներին: Իսկապէս բուն երկրի մէջ գործող, իրական աշխարհը քննող, աւերակները պեղող եւ կործանուածների արտայայտութիւնների հիման վերայ ուսումնասիրութիւններ կատարող, բերդերի, ամրոցների, դղեակների, գերեզմանների բեկորների ցուցումների համաձայն մի նոր եւ դրական գործ չէ կատարուած: Այս ուղղութեամբ նոր սկսած գործերը խիստ թերի են եւ շարունակութեա՛ն անհրաժեշտութիւն կայ. բայց այդ թերին լրացնող դեռ չի երեւում:

Այս ասպարիզում մեծ գործ կատա-